

Taflan (*Laurocerasus officinalis* Roemer) Bitkisinin Ordu-Giresun Yöresinde Hayvanlarda Folklorik Kullanımı*

Folkloric Use of Taflan (*Laurocerasus officinalis* Roemer) in Animals in Ordu-Giresun Region

Mehmet Karasuⁱ, Aşkın Yaşarⁱⁱ

ⁱDr., Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu, Giresun İl Koordinatörlüğü

<https://orcid.org/0000-0003-1969-3903>

ⁱⁱProf. Dr., Selçuk Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Veteriner Hekimliği Tarihi ve Deontoloji AD.

<https://orcid.org/0000-0001-8641-6207>

ÖZ

Amaç: Taflan, Ordu-Giresun yöresinde doğal olarak yayılım gösteren bir bitkidir. Çalışmada taflanın hayvanların beslenmesi ve çeşitli hastalıklarını tedavi etmede kullanım alanı ve amacına ilişkin folklorik niteliği olan verilerin ortaya konulması, veteriner hekimliği folkloruna ve genel olarak veteriner bilimleri alanına ışık tutulması amaçlandı.

Yöntem: Çalışmanın materyalini, Ordu-Giresun yöresinde yaşayan ve taflan bitkisini kullanarak folklorik veteriner hekimliği uygulamaları yaptığı belirlenen gönüllü 14 kaynak kişiden 17 Ağustos 2017 - 04 Eylül 2018 tarihleri arasında elde edilen veriler oluşturdu. Kaynak kişiler "K" harfi şeklinde kısaltılarak kodlandı ve kaynak kişilerin gösteriminde kullanılan bu kod numaraları, bulgular bölümünde her bir verinin sonunda üst indis şeklinde belirtildi.

Bulgular: Bilgi derleme formu aracılığıyla elde edilen bilgiler "hayvanlarda beslenme uygulamaları", "hayvan hastalıkları ve tedavileri" ve "inanışlar" başlıkları altında incelendi. Çalışmada taflanın hayvanların beslenme ve hastalıklarının tedavisinde kullanımının akılcı verilere dayandığı belirlendi.

Sonuç: Sonuç olarak çalışmada hayvanlarda görülen hastalıkların tedavisine ilişkin folklorik nitelikli uygulamaların günümüzde devam ettiği, taflanın hayvanların beslenmesi ve tedavilerinde kullanımının bilimsel veriler göz önüne alındığında rasyonel nitelikte olduğu ancak taflanın veteriner hekimliği alanında kullanımının araştırılmaya muhtaç bir yönü olduğu söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Taflan bitkisi, Ordu-Giresun yöresi, Veteriner hekimliği folkloru

ABSTRACT

Objective: Taflan is a plant that spreads naturally in the Ordu-Giresun region. In the study, it was aimed to reveal the folkloric data on the use and purpose of animal nutrition and to treat various diseases of taflan, and to shed light on the veterinary folklore and the field of veterinary sciences in general.

Method: The material of the study consisted of the data obtained from 14 resource persons living in Ordu-Giresun region and determined to practice folkloric veterinary medicine using the taflan plant between 17 August 2017 and 04 September 2018. The source persons were coded by abbreviated as the letter "K" and these code numbers used in the representation of the resource persons were indicated as superscript at the end of each data in the findings section.

Result: The information obtained through the information compilation form was analyzed under the headings of "nutrition practices in animals", "animal diseases and treatments" and "beliefs". In the study, it was determined that the use of taflan in the nutrition and treatment of diseases of animals was based on rational data.

Conclusion: As a result, it can be said that folkloric practices related to the treatment of diseases seen in animals continue today, the use of taflan in the nutrition and treatment of animals is rational considering the scientific data, but the use of taflan in the field of veterinary medicine is an aspect that needs to be investigated.

Keywords: Taflan plant, Ordu-Giresun region, Veterinary medicine folklore

*Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi 2023; 13 (2):355-363

DOI: 10.31020/mutfd.1245849

e-ISSN: 1309-8004

Geliş Tarihi – Received: 01 Şubat 2023; Kabul Tarihi - Accepted: 25 Nisan 2023

İletişim - Correspondence Author: Mehmet Karasu <mhmtkarasu42@gmail.com>

Etik Kurul Onayı: Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi Deney Hayvanları Üretim ve Araştırma Merkezi Etik Kurulu (Tarih: 21/09/2016, Sayı:2016/79)

Giriş

İnsan ve hayvan hekimliği uzun yıllar bir arada etkileşim halinde olmuş, insanlar kendilerine uyguladıkları tedavi yöntemlerini hayvanlar üzerinde de denemeye başlamış ve bunun bir sonucu olarak folklorik veteriner hekimliği doğmuştur.¹ Kalıplaşmış bilgi ve davranış olarak biçimlenen uygulamalar nesilden nesile sözlü ve uygulamalı yollar ile sistematik olarak aktarılmış, değişen zaman ve şartlar neticesinde ise geleneksel ve bilimsel uygulamalar birlikte kullanılmaya başlanmıştır.² Ancak geleneksel hekimlik uygulamalarının yaygınlığı günümüze kadar azalarak devam etmiş ve yerini veteriner hekimliği uygulamalarında yaygın olarak bilimsel hekimliğe bırakmıştır.^{3,4}

Yaşanılan coğrafya, insanların halk hekimliğine yönelmelerindeki önemli unsurlardan biri olarak karşımıza çıkar. Özellikle kırsal kesimde köylüler arasında eski bilgi ve uygulamaların varlığını koruduğu bilinir. Geçmişte olduğu gibi günümüzde de hayvancılıkla uğraşan halk, hayvanlardaki herhangi bir hastalık durumunda veteriner hekime danışmak yerine öncelikle kendi metotlarını uygulamayı tercih eder.^{1,5}

Bitki çeşitliliği açısından çok önemli bir ülke olan Türkiye’de birçok farklı yerel meyve türü bilinir ve yetiştirilir. Bunlardan birisi de taflandır.⁶ Bilimsel ismi “*Laurocerasus officinalis Roemer*” olan bitki,⁷ Karadeniz’in doğu bölgeleri,⁷⁻⁹ Kafkaslar, Toroslar ile Kuzey ve Doğu Marmara’da doğal olarak yayılım gösterir. Genel olarak ılıman iklim bölgelerinin meyvesi olmasından dolayı en verimlileri Karadeniz bölgesinin sahil kuşağında yetiştirilir. Gövde ve dalları kış soğuklarına karşı dayanıklı olan bitkinin çiçekleri erken ilkbaharda açması sebebiyle don olaylarına hassastır.⁸

Bitki, 2-6 m yüksekliğinde, kışın yapraklarını dökmeyen, çiçekleri beyaz renkli, meyvesi 8-12 mm çapında, kiraz görünüşlü, parlak koyu kırmızı veya siyah renklidir.⁷ Karadeniz Bölgesi’nin farklı yörelerinde taflan dışında “*karayemiş*”, “*laz kirazı*”,^{7,10} ve “*laz üzümü*”⁷ gibi isimleri de kullanılır. Meyvesinin besin olarak kullanımının yanı sıra meyve, yaprak ve çekirdeği sağlık açısından içerdiği önemli bileşenler sayesinde çeşitli hastalıkların tedavisinde kullanılır.^{7,10}

Taflanın halk tarafından hayvanların beslemesi ve hastalıklarının tedavisinde kullanımına yönelik ilgili tez çalışması¹¹ dışında daha önce herhangi bir veri ile karşılaşılma. Çalışmada birincil olarak Ordu-Giresun yöresinde yaşayan halk tarafından taflan olarak bilinen bitkinin hayvanların beslenmesi ve çeşitli hastalıklarını tedavi etmede kullanım alanı ve amacına ilişkin folklorik niteliği olan verilerin ortaya konarak veteriner hekimliği folkloruna katkı sağlanması amaçlandı. İkincil olarak ise veteriner farmakoloji ve hayvan besleme bilim alanlarında konu ile ilgili yapılabilecek çalışmalara ön bilgi oluşturması ve genel olarak veteriner bilimleri alanına ışık tutulması hedeflendi.

Gereç ve Yöntem

Çalışmanın materyalini, 17 Ağustos 2017 - 04 Eylül 2018 tarihleri arasında Ordu - Giresun yöresinde yaşayan, taflan konusunda bilgisi olan ve taflanı kullanarak folklorik veteriner hekimliği uygulamaları yaptığı belirlenen 14 kaynak kişi (K) ile yüz yüze yapılan görüşmelerden elde edilen veriler oluştu.

Görüşme yapılan kaynak kişilere çalışma hakkında aydınlatılmış onam uygulanarak izinleri alındı. Veriler, kaynak kişilere “*bilgi derleme formu*” aracılığıyla konuyla ilişkili yöneltilen yedi açık uçlu soru yoluyla yazılı ve görsel olarak elde edildi. Nitel araştırma yaklaşımına göre temellendirilen bu çalışma saha/alan çalışması desenine sahiptir. Bu araştırmanın veri analizinde betimsel ve içerik analizi birlikte kullanıldı. Taflan bitkisi özelinde elde edilen veriler, betimsel analiz için gerekli çerçevenin oluşturulması amacıyla hazırlanan bilgi derleme formu kullanılarak; hayvanlarda nasıl/hangi yolla kullanıldığı bilgilerine göre kodlandı. Formda yer alan taflan bitkisinin nasıl/hangi yolla kullanıldığı bilgilerine göre kodlanan veriler düzenlenerek kullanım alanlarına göre kategoriler oluşturuldu ve taflan bitkisinin kullanım alanlarının genel özellikleri/eğilimleri

belirlendi. Veriler, betimsel analizden ardından tematik içerik analizine tabi tutuldu. Betimsel analiz ile genel çerçevede düzenlenen veriler içerik analiziyle derinleştirilerek açıldı ve beslenme, hastalık ve tedavi ve inanış kavramsal temaları belirlendi.

Kaynak kişilerle yapılan görüşmeler sırasında her kaynak kişi için bir kod numarası (K1, K2,...,K14) kullanıldı. Bu kod numaraları, bulgular bölümünde her bir verinin sonunda üst indis olarak belirtildi. Kaynak kişilere ilişkin detaylı bilgiler “Kaynaklar” bölümünde “Kaynak Kişi Listesi” başlığı altında sunuldu.

Proje aşamasında Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi Deney Hayvanları Üretim ve Araştırma Merkezi Etik Kurulu (SÜVDAMEK)’na yapılan başvuru sonrasında 29.09.2016 tarih ve 2016/79 karar sayısı ile Etik Kurul Onayı alındı.

Bulgular

Taflan bitkisinin hayvanların beslenmesi, hastalıkları ve tedavisi ile inanışlara ilişkin tespit edilen folklorik nitelikli bulgular aşağıda başlıklar halinde sunuldu.

1. Hayvanlarda Besleme Uygulamaları

Taflan yaprağı, kışın hayvanlara taze yem olarak verilen ender bir bitkidir.^{K1,K2,K3} Taflan ağacı (**Şekil 1**) yaprağının (**Şekil 3**)^{K4} ineklere yazın taze şekilde, kışın kurutulularak; koyunlara ise hem yaz hem de kışın genellikle taze olarak yedirildiği;^{K5} yaş taflanın hayvanlara verilirken önce tane tane alıştırılıp sonra toplu şekilde verildiği,^{K1,K2,K3} kış mevsiminde ahır ve ağıllarda yemliklerin üstüne veya ahır ve ağıl tavanına asılan taflan yaprağının (**Şekil 2**) hayvanlar tarafından tüketildiği,^{K6,K7} kışın taflan yaprağı ile beslenen hayvanların yaz mevsimine sağlıklı ve bağışıklık sistemi güçlü bir şekilde çıkacağı bildirildi.^{K8}

Şekil 1: Taflan Ağacı ve Meyvesi^{K4}

Şekil 2: Taflan (Ahır Beslemesi)^{K6}

2. Hayvan Hastalıkları ve Tedavileri

Eklem İltihabı (Artritis)

Giresun ilinde inek ve atların ayak ve bacaklarındaki eklem şişliğinde ısırgan otu suyu içerisine taflan meyvesi (**Şekil 1**) ve tohumu ezilip karıştırılarak gün aşırı 10 gün süreyle içirilir.^{K9}

Derinin Açık ve Kapalı Yaraları

Giresun ili Yağlıdere ilçesinde kaynatılarak lapa (**Şekil 4**) haline getirilen taflan yaprakları (**Şekil 3**) bir miktar su ile seyreltilerek hayvanlara içirilir.^{K10} Giresun Merkez'de ise taflan yapraklarından elde edilen lapa (**Şekil 4**) derinin açık yaralarında yara bölgesine günde bir kez sürülür (**Şekil 5**) ve bu işlem toplamda üç-dört kez tekrarlanır.^{K5}

Şekil 3: Taflan Yapağı^{K5}

Şekil 4: Taflan Yapraklarından Elde Edilen Lapa^{K5}

Şekil 5: Lapanin açık yaralarda kullanımı^{K5}

Siğil (Papillomatosis)

Hayvanların memelerinde çıkan siğil ve mantarların tedavisinde Giresun ili Keşap ilçesinde taflan yaprağı (Şekil 3) yedi gün boyunca memelere sürülür.^{K11}

Şap (Stomatitis Aphthosa Epizootica)

Giresun ili Bulancak ilçesinde “*ayak tabağı*” adı da verilen şap hastalığının tedavisinde yarım saat kaynatılarak koyu bir kıvam alan taflan ağacı yaprakları (Şekil 3) yaklaşık bir saat dinlendirildikten sonra ayaklarda oluşan yara kısımlarına toplamda dört-beş kez sürülür.^{K12}

Meme Yangısı (Mastitis)

ineklerin mastitis vakalarında Ordu ili Perşembe ilçesinde kaynatılmış taflan yaprakları (Şekil 3) iyice boşaltılan memeye sürülür.^{K13}

Retensiyo Sekundinarum (Retentio Secundinarum)

Giresun ili Yağlıdere ilçesinde doğumdan sonra koyunlara verilen taflanin üreme organlarını temizleyerek doğum yapan koyunun eşini atmasında önemli rol oynadığı bildirilir.^{K8}

3. İnanışlar

Siğil ve mantarda taflan yaprağı (Şekil 3) memelere yedi gün sürülür ve hayvanın etrafında dönülerek İhlas suresi okunur, bu işlemlerden sonra üç gün boyunca taflan yaprağı (Şekil 3) hayvanın yanına konulur. Bu yöntem ile başarılı sonuçlar alındığı bildirilir.^{K11} Nazar için Ayet-el Kürsi okunup muska içerisine taflan ağacı yaprağından bir parça konulur.^{K14}

Tartışma

Genel olarak antioksidanlar bağışıklık sistemini güçlendirici bir etki gösterir.¹² Taflan üzerinde yapılan çalışmalarda yaprak ve çekirdeğinin standart antioksidanlar olarak bilinen butylated hydroxytoluene (BHT) ve trolokstan daha yüksek antioksidan kapasiteye sahip olduğu,¹³ meyve,¹⁴ yaprak ve çekirdeklerinin güçlü bir antioksidan kaynağı olduğu,⁸ meyvesinin antioksidan enzimlerinin aktivitesini artırdığı¹⁰ ve sulu ekstrede

yüksek antioksidan aktivite gösterdiği¹⁵ bildirilir. Giresun'da hayvanların süt verimini artırmak amacıyla hayvanlarda yem olarak kullanılır.¹⁶ Çalışmada taflanın hayvanlara yem olarak yedirilmesinin (Şekil 1,2) Güler ve ark¹⁶ verileri ile paralellik gösterdiği ayrıca yem amacıyla verilen taflan sayesinde hayvanların yaz mevsimine bağışıklık sistemi güçlü bir şekilde çıkacağına bildirilmesinin bitkinin antioksidan etkisi göz önünde bulundurulduğunda beslenmede kullanımının rasyonel olduğu ileri sürülebilir.

Artritlerin inek ve atlarda görülen klinik belirtileri arasında eklemde şişlik, ağrı, ısı artışı ve ödem ile birlikte vücut sıcaklığında artış görülür.^{17,18} Erdemoğlu ve ark'ın yaptıkları çalışmada taflan yapraklarından elde edilen EtOH (etanol) özlerinin, farelerde ayak ödemeine karşı güçlü antienflamatuvar aktivite sergilediği bildirilir.¹⁹ Yapraklarının in vivo antienflamatuvar ve antinosiseptif etkilerinin araştırıldığı bir çalışmada ise veriler, kayda değer antienflamatuvar ve antinosiseptif aktivite sergilediğini gösterir.²⁰ Rize halkı taflanı incinme sonucu oluşan ağrının tedavisinde kullanır.²¹ Çalışmada inek ve atlardaki artrit olgularında ısırgan otu suyu içerisine taflan meyvesi (Şekil 1) ve tohumunun ezilip karıştırılarak hayvana içirilmesinin antienflamatuvar ve antinosiseptif etkisi bilimsel olarak kanıtlanan taflanın yöre halkı tarafından artrit olgularında kullanımının akılcı metotlara yakın uygulamalar olduğu söylenebilir.

Taflan, önemli bir fenolik bileşik ve antosiyanin kaynağıdır.²² Yapılan çalışmalarda antosiyaninlerin günümüzde antioksidan, antienflamatuvar, antimikrobiyal ve antikarsinojenik aktiviteler gösterdiği bildirilir.²³ Antioksidanlar büyüme faktörleri gibi davranmakla birlikte tümör oluşumu gibi patolojik durumlarda ise büyüme faktörü inhibitörlerinin sekresyonunu uyararak büyüme faktörlerinin etkisini ortadan kaldırır.²⁴ Yapılan bir araştırmada taflan ekstresinin mide kanseri hücre hatları üzerinde önemli antikanser etkinliğine sahip olduğu bildirilir.²⁵ Çalışmada hayvanların memelerinde çıkan siğillerde taflan yaprağının (Şekil 3) yedi gün boyunca memelere sürüldüğü ve bu sayede tedavide başarılı sonuçlar alındığı belirlendi. Hayvanların memelerinde görülen siğillerin tedavilerinde kullanımlarıyla ilgili olarak taflanın bu etkilerinin altında yatan mekanizmalar hakkında daha fazla bilgi edinmek için konu ile ilgili patoloji çalışmalarının yapılmasına ve veteriner hekimliğinde kullanımının araştırılmasına ihtiyaç olduğu söylenebilir.

Fareler üzerinde yapılan bir çalışmada taflanın yara iyileşmesini desteklediği, granülasyon dokusunu, epidermal rejenerasyonu ve anjiyogenezi arttırdığı;²⁶ Araklı'da taflan yapraklarından hazırlanan dekoksasyonun çocukların yüzündeki yaraların iyileştirilmesi için kullanıldığı bildirilir.²⁷ Çalışmada derinin açık yaralarında toplamda üç-dört kere olmak üzere günde bir kere taflan yapraklarından elde edilen lapanın (Şekil 4) yara bölgesine sürülmesi (Şekil 5) ve şap hastalığının tedavisinde yarım saat kaynatılıp koyu bir kıvam alan ve yaklaşık bir saat dinlendirilip yara kısımlarına dört-beş kez sürülen taflan yapraklarının farmakolojik yapısı dikkate alındığında uygulamanın rasyonel bir nitelikte olduğu, taflanın insanlarda kullanımının yanı sıra hayvanlar için de kullanılmaya devam edilen bir bitki olduğu ve yöre halkı tarafından geleneksel uygulamaların sürdürüldüğü söylenebilir.

Siğirlardaki mastitis vakalarında enfeksiyonların çoğunluğu stafilokoklar, streptokoklar ve gram negatif bakteriler oluşturur.²⁸ Taflan ekstraktının gram pozitif veya negatif (*E. coli*, *S. Aureus*, *P. Aeruginosa*, *K. Pneumoniae*, *B. cereus*) organizmalar arasında fark olmaksızın antimikrobiyal aktivite sergilediği bildirilir.²⁶ Taflan meyvesinin farklı ekstraksiyon teknikleri ile elde edilen ekstraktlarının fenolik bileşik içeriğine bakıldığında, en yüksek oranda klorojenik asit içerdiği bildirilir.²⁹ Klorojenik asit antibakteriyel, antioksidan ve antikarsinojenik aktiviteler dâhil olmak üzere birçok biyolojik özellik gösterir.³⁰ Çalışmada ineklerin mastitis vakalarında kaynatılmış taflan yapraklarının meme boşaltıldıktan sonra sürülmesinin yukarıdaki çalışma verilerine benzer olduğu ve tedavide rasyonel bir yol izlendiği sonucuna ulaşılabılır.

Yıldırım ve Macun'a göre, hücre içi kalsiyum seviyesinin yükselmesi uterus kasılmalarının artışında rol oynar.³¹ Özyurtlu ve ark ise Ca'nın düşük düzeylerinin Retensiyo Sekundinarum şekillenmesinde etkili olabileceğini bildirir.³² Kalyoncu ve ark tarafından taflanın bazı fiziko-kimyasal özelliklerini ve mineral bileşimini belirlemek

amacıyla yapılan bir çalışmada en yüksek konsantrasyonda K (7938.711 ppm) olduğu, bunu Mg (1242.186 ppm) ve Ca (1158.853 ppm) takip ettiği; Eken ve ark tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise taflanın meyve ve tohumlarında başta Na, K, Mg, Ca, Fe ve Cu olmak üzere çok sayıda esansiyel element içerdiği bildirilir.^{33,34} Çalışmada doğum sonrasında koyunlara verilen taflanın üreme organlarını temizlediği ve eşini atmasında önemli rol oynadığı, bunun taflanın bileşiminde bulunan önemli düzeydeki kalsiyumun uterus kontraksiyonlarını uyararak zarların atılmasını sağlayabileceği dolayısıyla uygulamanın akılcı bir özellik taşıdığı söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Sonuç olarak, Türkiye'nin doğal florasında yer alan taflan bitkisinin Ordu-Giresun yöresinde hayvanların besleme ve çeşitli hastalıklarının tedavilerinde antioksidan, antienflamatuvar, antibakteriyel gibi etkileri göz önünde bulundurularak kullanıldığı; uygulamaların bilimsel veriler ile genel olarak uyumlu ve rasyonel nitelik taşıdığı ancak bu etkilerin hayvanların beslenme, hastalık ve tedavileri konusunda veteriner hekimliği açısından bilimsel verilerle ortaya konulmasının önemli ve gerekli olduğu ve bu amaçla taflan ile ilgili çalışmalara önem verilmesi gerektiği belirtilebilir. Diğer yörelerde yapılacak benzer folklor çalışmaları ile taflanın kullanım amacı ve yöntemlerinin kayıt altına alınmasının veteriner hekimliği folkloruna ve veteriner farmakoloji ve hayvan besleme literatürüne yeni kazanımlar oluşturabilme potansiyeli açısından önem taşıdığı ileri sürülebilir. Ayrıca çalışma sonuçlarının hayvan hastalıklarının tedavisi için yeni bitki kaynaklı ilaçların geliştirilmesine katkı sağlayacağı da söylenebilir.

Bilgi

İlk isim yazarın "Ordu-Giresun Bölgesi Folklorik Veteriner Hekimliği ve Hayvancılık Üzerine Araştırma" başlıklı Doktora Tez'inden yararlanılarak hazırlanan bu çalışma, Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (SÜBAP) kapsamında 17202031 proje kodu ile desteklenmiştir.

Çalışmada yer alan yazarların konuyla ilgili bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Etik Kurul Onayı

Selçuk Üniversitesi Veteriner Fakültesi Deneysel Hayvanları Üretim ve Araştırma Merkezi Etik Kurulu (SÜVDAMEK) Başkanlığı'ndan 21/09/2016 tarih 2016/79 karar sayısı ile alınmıştır.

Araştırmacı Katkı Oranı Beyanı

Mehmet Karasu: Fikir, tasarım, veri toplama ve işleme, analiz ve yorum, kaynak taraması, makale yazımı

Aşkın Yaşar: Fikir, tasarım, danışmanlık/denetleme, analiz ve yorum, makale yazımı, eleştirel inceleme

Kaynaklar

1. Dinçer F. Türk folklorunda veteriner hekimliği üzerine araştırmalar. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 1967.
2. Sever M. Türk halk inançlarında ve halk hekimliği uygulamalarında meyve. TÜBAR 2004;16, 95-109.
3. Kalle R, Kass M. Local practice of cattle farming and ethnoveterinary medicine in Estonia: Case study of Saaremaa and Muhumaa. Ethnoveterinary Medicine: Present and Future Concepts 2020;345-374.
4. Sinmez ÇÇ. Bozlak Kültüründe Folklorik Veteriner Hekimliği ve Hayvancılık Üzerine Araştırma. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2011.
5. Alptekin M. Meddah Behçet Mahir'in halk anlatılarında halk hekimliği ve baytarlığı. GAUN-JSS 2018;17(3):879-93.
6. İslam A, ve ark. Selection of native cherry laurels (*Prunus laurocerasus* L.) in the Blacksea Region. In International Conference on Organic Agriculture in Scope of Environmental Problems; 03-07 February 2010; Famagusta.
7. Baytop T. Türkiye'de bitkiler ile tedavi: geçmişte ve bugün. İlaveli 2. Baskı, Nobel Tıp Kitabevleri; 1999.
8. Engin MS. Taflan (*Laurocerasus officinalis* Roem.) bitkisinin meyve, çekirdek ve yapraklarının mevsim değişikliğine göre antioksidan aktivitelerinin belirlenmesi ve fenolik bileşik tayini. Yüksek Lisans Tezi, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2007.
9. İslam A, Deligöz H. Ordu ilinde karayemiş (*Laurocerasus officinalis* L.) seleksiyonu. Akademik Ziraat Dergisi 2012;1(1):37-44.

10. Yıldız, E. Karayemişin (*Laurocerasus officinalis* Roem.) genotoksik/antigenotoksik ve antioksidan etkilerinin araştırılması. Doktora Tezi, Sakarya Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, 2021.
11. Karasu M. Ordu-Giresun Yöresinde Halk Veteriner Hekimliği Üzerine Araştırma. Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 2020.
12. Hajian S. Positive effect of antioxidants on immune system. *Immunopathologia Persa* 2015;1(1):e02
13. Çebi A. Taflan (*Prunus laurocerasus* L) yaprağı ve çekirdeğinin ferrotiyosiyanat metoduyla total antioksidan kapasitesinin belirlenmesi. *Karadeniz Fen Bilimleri Dergisi* 2018;8(1):109-14.
14. Karahalil FY, Şahin H. Phenolic composition and antioxidant capacity of cherry laurel (*Laurocerasus officinalis* Roem.) sampled from Trabzon region, Turkey. *Afr. J. Biotechnol* 2011;10(72):16293-99.
15. Miser-Salihoğlu E, ve ark. Evaluation of antioxidant activity of various herbal folk evaluation medicine. *FABAD J. Pharm. Sci* 2010;35:59-67.
16. Güler O, ve ark. An ethnoveterinary study on plants used for the treatment of livestock diseases in the province of Giresun (Turkey). *South African Journal of Botany* 2021;142:53-62.
17. Desrochers A, Francoz D. Clinical management of septic arthritis in cattle. *Veterinary Clinics: Food Animal Practice* 2014;30(1):177-203.
18. Kambur M, ve ark. Synoviocytogram of horses under conditions of the aseptic arthritis treatment. *Bulletin of Sumy National Agrarian University. The series: Veterinary Medicine* 2020;2(49):9-15.
19. Erdemoğlu N, Küpeli E, Yeşilada E. Anti-inflammatory and antinociceptive activity assessment of plants used as remedy in Turkish folk medicine. *Journal of ethnopharmacology* 2003;89(1):123-29.
20. Akkol EK, ve ark. Isolation of active constituents from cherry laurel (*Laurocerasus officinalis* Roem.) leaves through bioassay-guided procedures. *Journal of ethnopharmacology* 2012;139(2):527-32.
21. Saraç DU, Özkan Z.C, Akbulut S. Ethnobotanic features of Rize/Turkey province. *Biological Diversity and Conservation* 2013;6(3):57-66.
22. Halilova H, Ercisli S. Several physico-chemical characteristics of cherry laurel (*Laurocerasus Officinalis* Roem.) fruits. *Biotechnology & Biotechnological Equipment* 2010;24(3):1970-73.
23. Afacan FÖ, Sönmezdağ AS. Antosiyanın beslenmedeki önemi ve sağlık üzerine etkileri. *Karya J Health Sci* 2020;1(1):19-24.
24. Aydemir B, Sarı EK. Antioksidanlar ve büyüme faktörleri ile ilişkisi. *Kocatepe Vet J* 2009;2(2):56-60.
25. Karakaş N, ve ark. *Laurocerasus officinalis* Roem. fruit extract induces cell death through caspase mediated apoptosis in gastric cancer cell lines. *TJB* 2021;46(2):213-21.
26. Ayla S, ve ark. Wound healing effects of methanol extract of *Laurocerasus officinalis* roem. *Biotechnic & Histochemistry* 2019;94(3):180-88.
27. Yazıcıoğlu A. Trabzon Yöresinin geleneksel halk ilacı olarak kullanılan bitkileri. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, 1994.
28. Tenhagen BA, ve ark. Prevalence of mastitis pathogens and their resistance against antimicrobial agents in dairy cows in Brandenburg, Germany. *J. Dairy Sci* 2006;89:2542-51.
29. Karabegović IT, ve ark. The effect of different extraction techniques on the composition and antioxidant activity of cherry laurel (*Prunus laurocerasus*) leaf and fruit extracts. *Industrial Crops and Products* 2014;54:142-48.
30. Meng S, ve ark. Roles of chlorogenic acid on regulating glucose and lipids metabolism: a review. *eCAM* 2013;2013:801457
31. Yıldırım E, Macun HC. Kadmiyum, bakır ve kurşunun in vitro inek uterus kasılmaları üzerine etkileri. *Kafkas Univ Vet Fak Derg* 2013;19(5):793-99.
32. Özyurtlu N, ve ark. Retensiyo Sekundinarumlu ineklerde bazı biyokimyasal parametreler ve mineral madde düzeylerinin araştırılması. *Dicle Üniv Vet Fak Derg* 2008;2:38-41.
33. Kalyoncu İH, ve ark. Mineral and some physico-chemical composition of 'karayemis'(prunus laurocerasus l.) fruits grown in Northeast Turkey. *International Journal of Agricultural and Biosystems Engineering* 2013;7(6):430-33.
34. Eken A, ve ark. Essential element and metal content of cherry laurel (*Laurocerasus officinalis* Roem.) fruit and seeds. *Sağlık Bilimleri Dergisi* 2017;26(1):1-4.

Kaynak Kişi Listesi

(Kaynak kişi (soldan sağa): Kod numarası, Adı-Soyadı, Görüşme tarihi, Mahalle, İl-İlçe)

- K1: 1.9.3.3, Abdullah Özdem, 26.08.2017, Doğanekent Merkez, Giresun-Doğanekent
- K2: 1.9.3.7, İbrahim Sarı, 26.08.2017, Doğanekent Merkez, Giresun-Doğanekent
- K3: 1.2.2.1, Cengiz Öztürk, 04.09.2018, Konuklu Mahallesi, Giresun-Dereli
- K4: 1.4.4.1, Cengiz Toprak, 27.08.2017, Arifli Mahallesi, Giresun-Bulancak
- K5: 1.1.4.1, Hacer Atar, 18.08.2017, Gedikli Mahallesi, Giresun-Merkez
- K6: 1.2.4.3, Fatma Kara, 13.09.2017, Ceek Mahallesi, Giresun-Dereli
- K7: 1.9.3.2, İlyas Özdem, 26.08.2017, Doğanekent Merkez, Giresun-Doğanekent
- K8: 1.5.4.2, Abdullah Okur, 13.03.2018, Elmabelen Mahallesi, Giresun-Bulancak

- K9: 1.1.3.1, Kemal Güneysu, 24.08.2017, Alınca Mahallesi, Giresun-Merkez
K10: 1.5.1.1, Kenan Koca, 17.08.2017, Sınırköy Mahallesi, Giresun-Yağlıdere
K11: 1.3.4.4, Nedime Ceylan, 10.04.2018, Çamlıca Mahallesi, Giresun-Keşap
K12: 1.4.7.3, Arzu Yılmaz, 17.09.2017, Bozat Mahallesi, Giresun-Bulancak
K13: 2.1.1.16, İbrahim Özcan, 08.08.2018, Eski Pazar Mahallesi, Ordu-Merkez
K14: 1.1.2.3, Ali Kösen, 23.08.2017, Batlama Mahallesi, Giresun-Merkez